

[B] **WOORDEN ZIJN SPAARZAAM ALS HET LICHT.
DE SCHERPE BLIK VAN KIRA WUCK IN “FINSE
MEISJES”**

Toen haar debuutbundel *Finse meisjes* eind 2012 bij Uitgeverij Podium verscheen, werd Kira Wuck (1978) overspoeld met lovende reacties. Remco Campert schreef dat zijn geroutineerde zondag op losse schroeven was gezet door haar poëzie, Arnon Grunberg bekende haar gedichten graag te lezen voor het slapengaan en Elsbeth Etty (*NRC Handelsblad*) noemde *Finse meisjes* een “zinderend poëziedebuut”. De bundel kende vier drukken binnen zes maanden, kreeg de Lucy B. en C.W. van der Hoogtprijs toegekend en werd genomineerd voor de C. Buddingh'-prijs. “Woorden zijn spaarzaam als het licht”, schrijft Wuck in haar ijzersterke debuutbundel over de Finse winters, maar de regel geldt ook voor haar poëzie. Met weinig woorden toont ze haar scherpe blik op de wereld, die absurder is dan we denken.

De eerste cyclus heet “Familie” en het gelijknamige eerste gedicht zet de toon die tot het eind van de bundel zal worden doorgezet: aangrijpend en verontrustend.

Kira Wuck, Foto Merlijn Doornernik.

Hierna drink ik niet meer doordeweeks zei ik
en vroeg aan willekeurige oude mannen
onder aan roltrappen of ze mijn opa waren
eentje antwoordde dat het hem speet
[...]

De drank die in de eerste regel wordt afgezworen, zal rijkelijk vloeien op de pagina's die volgen, en het is zeker ook niet de laatste keer dat de ik-persoon op een wanhopige manier contact zoekt. Dat gebeurt in *Finse meisjes* namelijk constant, en vaak lukt het niet, soms net wel, maar altijd is het van korte duur. Op het verbreken van contact volgt logischerwijs afscheid, wat de gedichten nog aangrijpender maakt, zonder ooit om te slaan in zware melancholie. De ik-persoon wordt telkens verlaten, door moeders, vaders, onbekenden, geliefden. Maar is iemand ooit echt vertrokken? In het gedicht ‘Vertrek’ wordt er zelfs empirisch bewijs gezocht om die vraag te beantwoorden: “we halen er een spiegeltje bij / als het niet beslaat - / dan ben je vertrokken”. Maar ook dan laat Wuck het antwoord op kundige wijze in het midden.

Dit soort onbeantwoorde vragen zijn typerend voor Wucks poëzie; haar gedichten zitten vol gaten. Het is bijvoorbeeld niet altijd duidelijk wat de relatie is tussen de personages en de ik-persoon (“De man die tegenover je zit weet niet of hij je moet laten winnen”) of wat er precies is gebeurd (“mijn ouders / die voor de zoveelste keer de muren witten”). Soms zijn de gaten nog groter, zoals in het volgende titelloze gedicht:

Je kan heel vrolijk kijken zonder te glimlachen
zei de ambtenaar terwijl hij mijn pasfoto keurde
het stelde me gerust

Wat is het ergste wat je gedaan hebt, vroeg hij
een konijn vergeten uit de zon te halen
ik wist niet meer of het expres gebeurde
wel dat de kamer naar verkooldde worst ging ruiken

Ik legde mijn melktanden onder een kussen
maar kreeg er nooit een knaagdier voor terug

De witregel tussen de eerste en de tweede alinea is een hier zowel een formeel als inhoudelijk gat; het creëert ruimte op de bladspiegel én in betekenis en tijd.

Een normale situatie, het laten maken van een pasfoto, verandert hierdoor in een absurde situatie. Een ambtenaar stelt de ik-persoon opeens, uit het niets, een persoonlijke vraag en de ik-persoon antwoordt alsof er niets vreemds aan de hand is. Wat is er gebeurd of gezegd waardoor het gesprek deze wending heeft genomen? Is er wel sprake van chronologie? En bij nader inzien, is de “hij” in de tweede alinea eigenlijk wel de ambtenaar uit de eerste alinea? Wuck laat ons regels inhoudelijk aan elkaar verbinden omdat ze in hetzelfde gedicht staan, maar geeft ons tegelijkertijd het gevoel dat we ze als fragmenten moeten beschouwen. Het geeft iedere lezing een nieuwe dynamiek en zorgt ervoor dat de nadruk komt te liggen op de thema’s die de gedichten en de bundel bij elkaar houden.

Eén van die thema’s is familie. Zoals hierboven blijkt, wordt het al snel duidelijk dat de familie in *Finse meisjes* anders is dan andere families. Gedichten hebben veelbetekenende titels als ‘Mijn ouders zijn goed in ontvreemden’ en familieleden worden, net als alle personages in Wucks poëzie, met enkele woorden haarscherp neergezet: “Mijn vader brengt nooit zijn elpees terug naar de bibliotheek”, “Mijn moeder is verliefd op mijn logopedist” en “Mijn oma [...] had graag bij de maffia gewild / want die zorgen tenminste goed voor hun familie”. Het vervreemdende aan hoe het thema wordt uitgewerkt, is dat de familie juist als niet-vreemd wordt neergezet. De gebeurtenissen worden als normaal neergezet, als alledaags, maar tussen de regels door wringt het. Op één plek wordt er expliciet gemaakt dat de familie afwijkend is: “Als het regent op zondag / regent het bij ons anders dan bij anderen”. Een prachtige manier om vervreemding uit te drukken, want was is er vreemder dan te beweren dat zelfs de natuur meedoet in afwijkend gedrag?

Een ander terugkerend thema is verlangen: naar personen die er niet zijn, naar liefde die maar niet gevonden wordt, naar woorden, naar troost. Af en toe lijkt er een antwoord te zijn gevonden op het verlangen. Bijvoorbeeld wanneer de ik-persoon zomaar opeens, op een brakke ochtend, iemand ontmoet in een wasserette. Maar zelfs zo’n onschuldige ontmoeting mondt uit in een dramatisch afscheid: “Als we uiteengaan zeg je / dat je de was niet meer op zaterdag doet / dat we voortaan de wasdagen zullen verdelen”. Telkens wanneer een

verlangen gestild is, ontsnapt het geluk weer. Zelfs in het meest liefdevolle en hoopvolle gedicht, ‘We zijn’, duikt iets verontrustends op, een “homp vlees in een handdoek / die in elkaar krimpt als je het aanraakt”. Er mag nooit sprake zijn van onbetwistbaar geluk, er moet altijd verlangen worden naar iets wat er niet is. Op subtiele wijze verwoordt Wuck dit onverzadigbare verlangen door verschillende personages met constante dorst op te zadelen: “onze monden droog blijven / hoeveel we ook drinken”. Hoe beter je kijkt, hoe meer je ziet. Dat geldt voor zowel Wucks blik op de wereld, als voor onze blik op haar poëzie.

Finse meisjes doet denken aan de “kijkpoëzie” van de Zestigers: “Niet de Realiteit be-moraliseren of interpreteren”, zoals Armando in 1964 in het tijdschrift *Gard Sivik* stelde, “maar intensiveren.” Wucks poëzie laat zien dat de wereld al mooi en absurd genoeg is van zichzelf. Wat je nodig hebt, is een scherpe blik en een ijzersterke pen. Kira Wuck heeft met haar debuutbundel bewezen dat ze die twee dingen ruimschoots bezit. “De werkelijkheid is vaak vreemder dan wat je kunt bedenken”, zei de veelbelovende dichteres in een interview, “alleen zien veel mensen dat niet.”

KILA VAN DER STARRE

KIRA WUCK, *Finse meisjes*, Podium, Amsterdam, 2012, 48 p.